

Міністерство освіти і науки України

Луцький національний технічний університет

(повне найменування закладу вищої освіти)

Факультет бізнесу та права

(повне найменування факультету)

Кафедра міжнародних економічних відносин

(повне найменування кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА
ЗА СТУПЕНЕМ ВИЩОЇ ОСВІТИ «БАКАЛАВР»

ОСНОВНІ ТЕНДЕНЦІЇ ПІДВИЩЕННЯ
ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНСЬКИХ
ПІДПРИЄМСТВ У МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕС
СЕРЕДОВИЩІ

спеціальність 292 Міжнародні економічні відносини
(шифр і назва спеціальності)

освітня програма Міжнародні економічні відносини
(назва освітньої програми)

Виконав: здобувач вищої освіти
групи МЕВ-41
Лакочей Єва Валеріївна

Керівник:
к.е.н., доцент
Галазюк Наталія Миколаївна

(підпис)

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту
«11» серпня 2025 р.
Гарант освітньої програми:
д.е.н., професор
Лютак Олена Миколаївна

(підпис)

Луцьк – 2025 року

ЛУЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет бізнесу та права
Кафедра міжнародних економічних відносин
Ступінь вищої освіти: бакалавр
Галузь знань: 29 Міжнародні відносини
Спеціальність: 292 Міжнародні економічні відносини
Освітня програма: Міжнародні економічні відносини

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри міжнародних економічних відносин — к.е.н., доцент Олена БАУЛА
« 11 » — 06 2025 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Лакодей Єві Валеріївні

(прізвище, ім'я, по батькові)

- Тема кваліфікаційної роботи: Основні тенденції підвищення інвестиційної привабливості українських підприємств у міжнародному бізнес середовищі.
Керівник роботи: к.е.н., доцент Галазюк Наталія Миколаївна
затверджені наказом закладу вищої освіти від «28» грудня 2024 року № 485/01-02
- Строк подання здобувачем вищої освіти кваліфікаційної роботи «03» червня 2025р.
- Вихідні дані до роботи: роботи вітчизняних і зарубіжних вчених, дані Національного Банку України, офіційні дані Державної служби статистики України, Міністерства фінансів, Європейської Бізнес Асоціації, матеріали Міністерства юстиції та експертних досліджень, інформаційні ресурси мережі Інтернет та ін.
- Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, що потрібно розробити):
ВСТУП. РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕС СЕРЕДОВИЩІ. 1.1. Суть та основні компоненти формування інвестиційної привабливості українських підприємств в міжнародному бізнес середовищі. 1.2. Інновації як основна детермінанта інвестиційної привабливості українських підприємств у міжнародному бізнес середовищі. РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ВНУТРІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ. 2.1. Оцінка інвестиційної привабливості України в умовах глобальних та внутрішніх викликів. 2.2. Аналіз залучення прямих іноземних інвестицій: динаміка, структура та чинники впливу. 2.3. Моніторинг нормативно-правового регулювання й макроекономічних факторів інвестиційної привабливості України. ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ.
- Перелік графічного (ілюстративного) матеріалу: Лист 1. Мета, об'єкт, предмет і завдання дослідження. Лист 2. Основні чинники впливу на інвестиційну привабливість сучасних підприємств. Лист 3. Основні елементи формування інвестиційної привабливості підприємств. Лист 4. Фактори впливу на здійснення інноваційних процесів на сучасних підприємствах. Лист 5. Рушійні сили інвестування в інновації. Лист 6. Динаміка Індексу інвестиційної привабливості України в рейтингу ЄВА за період 2019-2024 р.р. Лист 7. Ключові фактори інвестиційної привабливості України. Лист 8. Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2015 по 2024 рр. (млн. дол. США). Лист 9. Обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності за період 2021-2024р.р. (млн. дол. США). Лист 10. Характеристика

основних нормативно-правових актів державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні
Лист 11. Динаміка ВВП України за 2020-2024р.р. Динаміка зовнішнього валового бізнесу
України за 2019-2023р.р. Лист 12. Висновки та пропозиції.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис	
		завдання , видані	завдання прийняті
Теоретичний розділ	доцент Галазюк Н.М.	-	-
Аналітичний розділ	доцент Галазюк Н.М.	-	-
Висновки та пропозиції	доцент Галазюк Н.М.	-	-
Нормоконтроль	доцент Галазюк Н.М.	-	-

7. Дата видачі завдання 28.12.2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Строк виконання етапів кваліфікаційної роботи бакалавра	Примітка
1	Обґрунтування теми	до 28.12.2024	виконано
2	Огляд літератури із досліджуваної теми	до 16.01.2025	виконано
3	Теоретичний розділ	до 14.02.2025	виконано
4	Аналітичний розділ	до 14.03.2025	виконано
5	Висновки та пропозиції	до 11.04.2025	виконано
6	Формування списку використаних джерел	до 25.04.2025	виконано
7	Формування додатків	до 02.05.2025	виконано
8	Оформлення ілюстративного матеріалу	до 09.05.2025	виконано
9	Попередній захист кваліфікаційної роботи бакалавра	до 16.05.2025	виконано
10	Нормоконтроль	до 23.05.2025	виконано
11	Інструментальна перевірка на академічний плагіат	до 28.05.2025	виконано
12	Представлення кваліфікаційної роботи бакалавра до захисту	до 03.06.2025	виконано

Здобувач вищої освіти

Лакодей Є.В.
(прізвище та ініціали)

Керівник кваліфікаційної роботи

Галазюк Н.М.
(прізвище та ініціали)

АНОТАЦІЯ

Лакодей Є.В. Основні тенденції підвищення інвестиційної привабливості українських підприємств у міжнародному бізнес середовищі. Рукопис.

Кваліфікаційна робота бакалавра ОП «Міжнародні економічні відносини» спеціальності 292 Міжнародні економічні відносини. Луцький національний технічний університет. Луцьк, 2025.

Кваліфікаційна робота бакалавра складається з вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел.

У кваліфікаційній роботі бакалавра досліджено теоретичні основи формування інвестиційної привабливості сучасних підприємств в міжнародному бізнесі, а саме: розкрито зміст та основні компоненти формування інвестиційної привабливості українських підприємств, обґрунтована роль інновацій як ключового фактора формування інвестиційної привабливості українських підприємств. Проведено аналіз інвестиційної привабливості України в умовах глобалізації та внутрішньоекономічних викликів, зокрема: проведено оцінку інвестиційної привабливості України в умовах глобальних та внутрішніх викликів, динаміку та галузеву структуру ПІІ в Україні, окреслено ключові тенденції інвестиційної активності; здійснено моніторинг нормативно-правового регулювання й макроекономічних факторів інвестиційної привабливості українських підприємств.

Мета кваліфікаційної роботи полягає у визначенні ключових чинників формування інвестиційної привабливості українських підприємств у міжнародному бізнес-середовищі, оцінка їх впливу у контексті сучасних викликів.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність підприємств України в умовах міжнародного бізнес середовища.

Предметом дослідження є теоретичні та прикладні аспекти дослідження економічних, правових, інституційних та інноваційних чинників, що визначають рівень інвестиційної привабливості українських підприємств в міжнародному бізнес-середовищі.

Для дослідження визначеної проблематики було використано наступні методи дослідження: логічний метод застосовувався для обґрунтування висновків; метод узагальнення – для систематизації різноманітних аспектів інвестиційної привабливості; методи аналізу та синтезу, метод пояснення і класифікації – для групування факторів, що впливають на інвестиційну привабливість; статистичний метод для збору, обробки та аналізу кількісних показників, пов'язаних з обсягами інвестування та рейтингами.

Результати дослідження сприяють кращому розумінню природи та механізмів формування інвестиційної привабливості, для українського бізнесу напрацьовані пропозиції можуть допомогти у плануванні та впровадженні інноваційно-інвестиційних проєктів, а також у зміцненні конкурентних позицій на світових ринках.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, інновації, міжнародне середовище, інвестиційний клімат, прямі іноземні інвестиції, державне регулювання.

ANNOTATION

Lakodey E.V. Main trends in increasing the investment attractiveness of Ukrainian enterprises in the international business environment. Manuscript.

Bachelor's qualification work OP "International Economic Relations" specialty 292 International Economic Relations. Lutsk National Technical University. Lutsk, 2025.

The bachelor's qualification work consists of an introduction, two chapters, conclusions and proposals, a list of sources used.

The bachelor's qualification work explores the theoretical foundations of the formation of investment attractiveness of modern enterprises in international business, namely: the content and main components of the formation of investment attractiveness of Ukrainian enterprises are revealed, the role of innovations as a key factor in the formation of investment attractiveness of Ukrainian enterprises is substantiated. An analysis of the investment attractiveness of Ukraine in the context of globalization and domestic economic challenges is carried out, in particular: an assessment of the investment attractiveness of Ukraine in the context of global and domestic challenges, the dynamics and industry structure of FDI in Ukraine, key trends in investment activity are outlined; monitoring of regulatory and legal regulation and macroeconomic factors of investment attractiveness of Ukrainian enterprises was carried out.

The purpose of the qualification work is to identify the key factors of formation of investment attractiveness of Ukrainian enterprises in the international business environment, to assess their impact in the context of modern challenges.

The object of the study is the investment activity of Ukrainian enterprises in the international business environment.

The subject of the study is the theoretical and applied aspects of the study of economic, legal, institutional and innovation factors that determine the level of investment attractiveness of Ukrainian enterprises in the international business environment.

The following research methods were used to study the identified issues: the logical method was used to substantiate the conclusions; the generalization method - to systematize various aspects of investment attractiveness; methods of analysis and synthesis, the explanation and classification method - to group factors that affect investment attractiveness; a statistical method for collecting, processing and analyzing quantitative indicators related to investment volumes and ratings.

The results of the study contribute to a better understanding of the nature and mechanisms of investment attractiveness formation, and the developed proposals can help Ukrainian businesses in planning and implementing innovative investment projects, as well as in strengthening competitive positions in global markets.

Keywords: investment attractiveness, innovation, international business environment, investment climate, foreign direct investment, state regulation.

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ	7
ВСТУП	8
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕС СЕРЕДОВИЩІ	11
1.1. Суть та основні компоненти формування інвестиційної привабливості українських підприємств в міжнародному бізнес середовищі	11
1.2. Інновації як основна детермінанта інвестиційної привабливості українських підприємств у міжнародному бізнес середовищі	18
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ВНУТРІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ	26
2.1. Оцінка інвестиційної привабливості України в умовах глобальних та внутрішніх викликів	26
2.2. Аналіз залучення прямих іноземних інвестицій: динаміка, структура та чинники впливу	32
2.3. Моніторинг нормативно-правового регулювання й макроекономічних факторів інвестиційної привабливості України	38
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	44
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	48
ДОДАТКИ	53

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ ТА СКОРОЧЕНЬ

ЄС	Європейський Союз
ЕВА	Європейська Бізнес Асоціація
МПП	Міжнародний поділ праці
ПП	Прямі іноземні інвестиції
ВВП	Валовий внутрішній продукт
НТП	Науково-технічний прогрес
НДР	Науково-дослідні розробки
ОВФ	Основні виробничі фонди
ОЕСД	Організація економічного співробітництва та розвитку

ВСТУП

В сучасних умовах динамічного розвитку міжнародних економічних процесів, та на тлі економічних, воєнних та політичних викликів, що стоять перед Україною, особливо актуальним є дослідження питань формування інвестиційної привабливості та виявлення шляхів її нарощення є критично важливими для забезпечення стабільного та стійкого економічного розвитку.

Слід відзначити, що до початку війни українські підприємства активно працювали на міжнародному ринку, щодо залучення іноземного капіталу у перспективні та інноваційні галузі національної економіки. Держави при цьому, відігравала ключову роль, використовуючи широкий спектр заходів для формування безпечного та сприятливого середовища для прямого закордонного інвестування та налагодження взаємовигідних зв'язків для міжнародної співпраці та партнерства.

Нині уряд країни зосереджує зусилля не лише на відновленні державного суверенітету, а й на вирішенні завдань щодо підтримки підприємницької діяльності українських підприємств та формування їх інвестиційної привабливості. З цією метою розробляються нові підходи та вдосконалюються стратегії, спрямовані на активізацію співпраці та відновлення довіри іноземних інвесторів, що є необхідною умовою для залучення ПІІ. У зв'язку з цим проблематика щодо формування та забезпечення інвестиційної привабливості українських підприємств в умовах розвитку міжнародного бізнес-середовища зберігає свою високу актуальність і потребу у подальшого наукового осмислення та аналізу.

Питання інвестиційної привабливості українських підприємств у міжнародному бізнес-середовищі сьогодні є досить актуальним і вивчається та досліджується державними інституціями, аналітичними центрами вченими-економістами. Розгляд наукових публікацій та джерел з питань формування та нарощення інвестиційної привабливості українських підприємств в умовах глобалізації продемонстрував зацікавленість вітчизняних вчених таких як,

Тимошенко Н., Вишнеvsька А., Михайленко О., Красникова Н., Небаба Н., Чимшир Г., Колешук О., Шендерівська Л., Гук О., Заяць О., Стебляк Д., Аранчій Д., Гончаренко С., Погребняк А., Лопатюк В. Проте, в умовах бурхливого розвитку міжнародного бізнес-середовища та міжнародної конкуренції виникає постійна потреба визначення чинників що здійснюють вплив на формування та забезпечення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств.

Метою дипломної роботи бакалавра є визначення ключових чинників формування інвестиційної привабливості українських підприємств у міжнародному бізнес-середовищі, оцінка їх впливу у контексті сучасних викликів, а також розробка рекомендацій щодо підвищення ефективності державної політики у сфері інвестиційного регулювання.

Виходячи з мети нашого дослідження, в бакалаврській дипломній роботі поставлено наступні завдання:

- розкрити суть поняття інвестиційної привабливості та окреслити основні компоненти її формування в умовах міжнародного бізнес-середовища;
- обґрунтувати роль інновацій як ключового фактора формування інвестиційної привабливості українських підприємств у міжнародному бізнес-середовищі;
- оцінити рівень інвестиційної привабливості України в умовах глобальних трансформацій та внутрішніх викликів;
- проаналізувати динаміку та галузеву структуру ПІІ в Україні, окреслити ключові тенденції інвестиційної активності;
- здійснити моніторинг нормативно-правового регулювання й макроекономічних факторів інвестиційної привабливості українських підприємств.

Об'єктом дослідження є інвестиційна діяльність підприємств України в умовах міжнародного бізнес-середовища.

Предметом кваліфікаційної роботи є теоретичні та прикладні аспекти дослідження економічних, правових, інституційних та інноваційних чинників,

що визначають рівень інвестиційної привабливості українських підприємств в міжнародному бізнес-середовищі.

Для досягнення мети та вирішення основних завдань кваліфікаційної бакалаврської роботи було використано низку загальнонаукових методів дослідження. Зокрема, логічний метод застосовувався для обґрунтування висновків на основі зібраного матеріалу, метод узагальнення — для систематизації різноманітних аспектів інвестиційної привабливості. Також використовувалися методи аналізу та синтезу, метод пояснення і класифікації — для групування факторів, що впливають на інвестиційну привабливість. Окрім того, було задіяно статистичний метод для збору, обробки та аналізу кількісних показників, пов'язаних з обсягами інвестування та рейтингами. Візуалізацію результатів забезпечували графічний та табличний методи.

Теоретичне значення нашого дослідження полягає в поглибленні та удосконаленні наукових підходів до оцінювання інвестиційної привабливості українських підприємств у міжнародному бізнес-середовищі. Результати дослідження сприяють кращому розумінню природи та механізмів формування інвестиційної привабливості.

Практична цінність роботи полягає у тому, що висновки й пропозиції можуть стати основою для створення ефективних стратегій формування інвестиційної привабливості українських підприємств в умовах міжнародного бізнес-середовища. Для українського бізнесу напрацьовані пропозиції можуть допомогти у плануванні та впровадженні інноваційно-інвестиційних проєктів, а також у зміцненні конкурентних позицій на світових ринках.

Апробація результатів дослідження. Результати дослідження були представлені на V Міжнародному науково-практичному семінарі «Сучасна парадигма міжнародних економічних відносин в умовах глобальних трансформацій». Луцьк 2025. Та в студентському науковому віснику. Серія «Економічні та гуманітарні науки». Науковий збірник. Луцьк, 2025.

Дипломна кваліфікаційна робота бакалавра складається з вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕС-СЕРЕДОВИЩІ

1.1. Суть та основні компоненти формування інвестиційної привабливості українських підприємств в міжнародному бізнес-середовищі

У умовах сьогодення ключовим пріоритетом сприяння сталого розвитку та покращення своїх конкурентних позицій у міжнародному бізнес середовищі сучасних підприємств є активізація інвестиційної діяльності та постійна участь у інвестиційних процесах. Саме тому, інвестиційна привабливість підприємств відіграє важливу роль, як одного із ключових елементів, оскільки її динамічність напряму залежить від потенційних можливостей підприємства, та відповідає умовам та економічним інтересам для майбутніх інвесторів [1, с.80].

Варто зауважити, що інвестиційна діяльність відіграє провідну роль у формуванні виробничого потенціалу сучасних підприємств, запобігає надмірному зношенню основних фондів. Інвестування сприяє впровадженню інновацій, професійному розвитку персоналу підприємства, реалізації фінансових інвестицій, оптимізації структури капіталу та активів і цим самим забезпечує зростання інвестиційної привабливості та ринкової вартості підприємства. На макрорівні інвестиції допомагають досягати стратегічних цілей економічного розвитку, забезпечувати просте та розширене відтворення, прискорювати НТП, вирішувати соціальні проблеми та здійснювати природоохоронні заходи.

Ступінь інвестиційної привабливості підприємства є важливим показником, який допомагає потенційним інвесторам оцінити, чи варто вкладати фінансові ресурси саме в цей об'єкт. «Інвестиційна привабливість відіграє вирішальну роль при прийнятті інвестором рішення про вкладення коштів у розвиток

підприємства. Підготовка підприємства до залучення інвестицій є поетапним, спланованим і чітко визначеним процесом» [2, с. 31].

У сучасному світі активізація інвестиційної діяльності має надзвичайне значення, оскільки без інвестицій, сьогодні неможливі будь-які прогресивні зміни в економіці, нарощенні її міжнародної конкурентоспроможності та забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку. Для нашої країни дослідження поняття «інвестицій та інвестиційної діяльності» стали науковим переломом наслідок трансформування вітчизняної економіки в ринкову. Українські та закордонні економісти розглядають інвестиції «як довгострокові вкладення капіталу в різні сфери та галузі економіки, інфраструктуру, соціальні програми, охорону навколишнього середовища як у середині країни, так і за її межами з метою розвитку виробництва, соціальної сфери, підприємництва та отримання прибутку» [3, с.28].

Слід відмітити, що до початку повномасштабного вторгнення Україна привертала увагу міжнародних інвестиційних фондів, компаній та організацій, які б сприяли та забезпечили розвиток інвестиційного клімату в країні. «Серед них Dragon Capital, Horizon Capital, SigmaBleyzer, Western NIS Enterprise Fund (WNISEF), Investment Capital Ukraine (ICU), U. Ventures, Avellum» [4]. Ці організації забезпечували розвиток інвестиційного клімату в національній економіці, за рахунок припливу капіталу, експертизи та підтримки різноманітних проектів та ініціатив. Незважаючи на виклики, які виникають у сучасних умовах, український бізнес проявляє стійкість і сподівається на подальшу співпрацю з міжнародними партнерами в контексті реалізації спільних інвестиційних проєктів.

Для дослідження основних аспектів формування сприятливого інвестиційного клімату важливо акцентувати увагу на розкритті сутності, значення та умов формування інвестиційної привабливості як для національної економіки в цілому, так і для окремих її суб'єктів, зокрема підприємств. Інвестиційна привабливість є не лише здатністю залучати зовнішні інвестиції, а й внутрішньою основою для стимулювання економічного зростання та

підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Це комплексний показник, що відображає фінансове, економічне та правове середовище країни чи підприємства, який визначає їх потенціал щодо залучення та збереження інвестицій. Включає різні фактори, такі як стабільність політичної та економічної ситуації, наявність ефективних правових механізмів, рівень розвитку інфраструктури, доступність фінансових ресурсів та потенціал для отримання рентабельного прибутку від капіталовкладень.

Перші формулювання та пояснення поняття «інвестиційна привабливість підприємства» з'явилися у наукових працях та дослідженнях в рамках економічних теорій ще в середині ХХ століття. З часом концепція інвестиційної привабливості зазнавала подальшого розвитку та уточнень протягом наступних десятиліть. Сучасні наукові роботи у галузі фінансів та економіки пропонують детальний аналіз теоретичних і практичних аспектів, що стосуються цієї категорії. Водночас науковці активно досліджують сутність поняття «інвестиційна привабливість» у своїх працях (Таблиця 1.1.)

Таблиця 1.1. – Основні підходи до пояснення поняття «інвестиційна привабливість підприємств»

Автор	Трактування поняття
1	2
Аранчій Д.С. [5]	Визначається як здатність економіки чи підприємства залучати інвестиції, що ґрунтується на аналізі фінансового, економічного та правового середовища.
Доценко І., Матвійчук Л. [6, с.11]	Відображує ступінь ефективного використання фінансових та економічних ресурсів в діяльності підприємства, це показник який дозволяє зробити висновок потенційним інвесторам щодо необхідності та доцільності вкладення інвестицій в підприємство.
Нікольчук Ю.М. Лопатовська О.О. [7,с.167]	Розглядається як складна та багатогранна економічна категорія, що відображає «комплексність макроекономічного простору з точки зору наявного інвестиційного клімату, стану та рівня розвитку відповідної інвестиційної інфраструктури»
Тітенко З.М., Ліснічук В.Є. [8]	Формує загальну характеристику стану сучасного підприємства з точки зору перспектив його розвитку, ступеня інвестиційних ризиків та прибутковості інвестицій, які мають прямий вплив на інтерес закордонного інвестора щодо вкладання коштів.

Продовження таблиці 1.1

1	2
Матюшенко І.Ю. [9, с. 26]	Відображує «сукупність політичних, правових, економічних і соціальних умов, що забезпечують інвестиційну діяльність вітчизняних і зарубіжних інвесторів».
Гребенюк Н.О. [10, с.13]	Визначається як сукупність об'єктивних характеристик, властивостей, інструментів та можливостей, що формують потенційний платоспроможний попит на інвестиційні ресурси.
Маслак О.І., Таловер В.А. [11, с. 52]	Представляє комплекс різноманітних чинників, сукупність та питома вага яких змінюється залежно від цілей інвестора, виробничо-технічних особливостей об'єктів інвестування, ступеня їх економічного розвитку в минулому та на сьогоднішній день, а також очікуваного у майбутніх періодах.

Джерело: складено за: [5-11].

Як бачимо, найбільш узагальненим поясненням поняття «інвестиційна привабливість підприємства», на наш погляд є розуміння того, що це показник, який надає позитивну характеристику суб'єкта господарювання в динаміці сукупності показників його фінансово-економічної звітності, кредито- та конкурентоспроможності з метою мінімізації ризиків та максимізації прибутків потенційного інвестора в майбутньому.

Залучення інвестицій в українські підприємства безпосередньо залежить від їх інвестиційної привабливості. Її оцінка є першим етапом щодо прийняття інвестиційних рішень. Метою інвестування є максимальне залучення капіталу та нарощення показників інвестиційної привабливості через заходи інвестиційної політики підприємства, що є важливим для взаємних інтересів як самого підприємства, так і його потенційних інвесторів. Залучення інвестицій залежить від здатності враховувати інтереси партнерів, а також від здатності оцінити об'єкт з позиції інвестора. Підприємство, в свою чергу, зацікавлене в підвищенні своєї інвестиційної привабливості, адже кожен суб'єкт господарювання прагне розвивати своє виробництво, покращувати конкурентоспроможність продукції та підприємства в цілому.

Визначення інвестиційної привабливості підприємства як об'єкта для інвестування здійснюється інвесторами під час ухвалення рішень щодо

доцільності капіталовкладень, вибору між альтернативними об'єктами та купівлі акцій конкретних підприємств. Варто зауважити, що ступінь інвестиційної привабливості сучасних українських підприємств можна оцінювати та обґрунтовувати через призму трьох основних факторів, які її визначають, а саме статистичні, інерційні, динамічні (рис. 1.1).

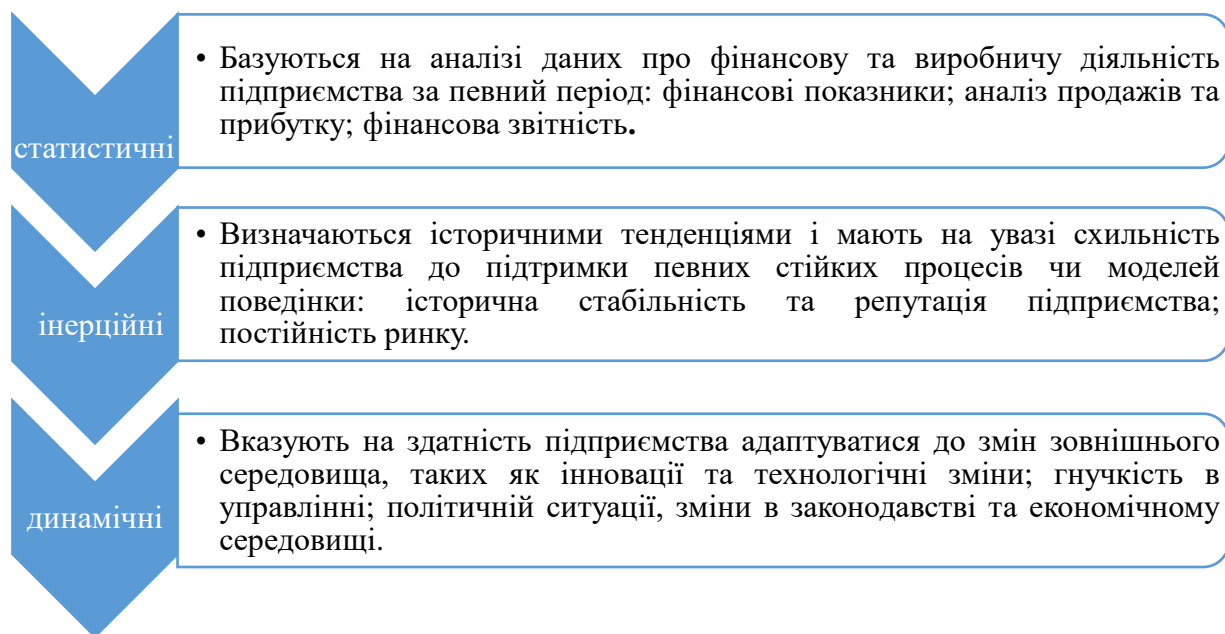

Рисунок 1.1 Основні чинники впливу на інвестиційну привабливість сучасних підприємств

Джерело: складено автором

Такі ключові фактори допомагають створити комплексне уявлення про перспективи підприємства з точки зору інвестиційної привабливості. Очевидно, що сукупність вище перерахованих факторів, їх склад і значущість можуть варіюватися в залежності від цілей конкретного інвестора, виробничо-технологічних характеристик підприємства, що є об'єктом інвестування, а також від його економічного стану в минулому, теперішньому та прогнозованого розвитку в майбутньому. Такий підхід є вагомим, оскільки враховує унікальні потреби, як вітчизняних, так і зарубіжних інвесторів і специфіку діяльності підприємства. Водночас він може бути менш визначеним і вимагати глибшого аналізу, оскільки ступінь впливу окремих компонентів не завжди чітко встановлений.

Інвестиційна привабливість вітчизняних підприємств в сучасному міжнародному бізнес-середовищі визначається різними компонентами, які створюють позитивний імідж та роблять їх привабливим для потенційних інвесторів з зарубіжних країн. На рисунку 1.2 представлені окремі основні компоненти, які мають суттєвий вплив на формування інвестиційної привабливості підприємств в міжнародному бізнесі:

Рисунок 1.2 Основні елементи формування інвестиційної привабливості підприємств

Джерело: складено за: [12].

«Головними інструментами у боротьбі за інвестиції є реальне, а не декларативне покращення інвестиційного клімату, зменшення бюрократичних процедур, спрощення регуляторно-реєстраційних вимог та вжиття радикальних заходів щодо дієвого захисту інвестицій» [13, с.37].

Варто зауважити, що одним із важливих завдань для потенційного інвестора у міжнародному бізнес-середовищі є насамперед діагностика інвестиційну цінність сучасних підприємств як об'єктів потенційної віддачі від капіталовкладень. В той же час виникає потреба у виявленні ключових елементів, що впливають на формування комерційної привабливості підприємств через призму інвестування, задля оцінки ступеня стабільності та характеру їх впливу на підприємство.

Таким чином, сутність поняття «інвестиційна привабливість підприємства» слід розглядати, через збалансовану систему комплексних та інтегральних показників, що характеризують фінансово-економічну діяльність підприємства в міжнародному бізнес-середовищі. Такий підхід забезпечує повноцінне отримання необхідної інформації для ухвалення обґрунтованих рішень щодо доцільності вкладення інвестицій у підприємство, з урахуванням перспектив його розвитку та рівня ризикованості здійснюваної діяльності. Основні компоненти, які формують інвестиційну привабливість сучасних підприємств, є ключовими рушійними силами, що сприяють створенню конкурентних переваг у високодинамічному міжнародному бізнес-середовищі, в боротьбі за обмежені інвестиційні ресурси. Вивчення факторної природи цього процесу дозволяє стверджувати, що всі ці чинники взаємопов'язані й взаємодіють між собою, формуючи єдину систему впливу на інвестиційну привабливість суб'єкта господарювання.

1.2. Інновації як основна детермінанта інвестиційної привабливості українських підприємств у міжнародному бізнес-середовищі

Сучасний світ характеризується освоєнням інноваційних просторів за «активної взаємодії вчених, інвесторів, виробників і інших суб'єктів інноваційного процесу, що визначає специфіку і траєкторію розвитку постіндустріального суспільства – суспільства, заснованого на знаннях» [14, с.110]. За таких умов, цілеспрямована інноваційна та науково-технічна діяльність стає ключовим чинником прогресу та виживання будь-якої держави у міжнародному бізнес-середовищі, оскільки зупинка у розвитку з точки зору інновацій та нововведень рівнозначна деградації або стагнації. За таких умов конкурентне протистояння між країнами та її окремими підприємствами набуває вираженого та динамічного характеру, що в свою чергу посилює роль інновацій. Інноваційно-інвестиційну діяльність доцільно пояснювати двома важливими гіпотезами, а саме:

- по-перше, як технологічний поштовх,
- по-друге, як тиск з боку ринкового попиту.

У сучасних умовах глобалізації та посилення конкуренції інновації стають вирішальним чинником формування конкурентних переваг підприємств. Нині, серед основних пріоритетних напрямків розвитку національної економіки будь-якої країни світу є інноваційний. В умовах турбулентності міжнародного бізнес-середовища основним джерелом для інтенсивного розвитку українських підприємств виступають не природні ресурси, а інновації – за умови їхнього активного впровадження та ефективного застосування. Інновації відіграють «ключову роль у виробничо-фінансовій діяльності компанії, спрямованій на модернізацію та вдосконалення її виробничих можливостей, фінансових, соціальних та організаційно-економічних відносин. Центральним елементом будь-якого інноваційного процесу є сама інновація. Це поняття має багато інтерпретацій, оскільки кожен науковець розуміє його по-своєму та надає йому унікальний зміст» [15, с.67].

Для українських компаній, які прагнуть інтегруватися у міжнародне бізнес-середовище, інноваційна діяльність є не лише засобом підвищення ефективності, а й ключовою детермінантою інвестиційної привабливості. Успішна інноваційна стратегія здатна значно підвищити довіру іноземних інвесторів, залучити капітал і сприяти виходу на нові ринки.

Слід відмітити, що інноваційна діяльність сучасних підприємств визначається рівнем їх інноваційної активності, вона залежить від домінуючого технологічного укладу, наявних ресурсів і характеристик інноваційного потенціалу, а також від організаційної структури, у межах якої реалізуються інноваційні процеси. «Для підприємств України нагальною є диверсифікація інвестиційних джерел, адже переважно суб'єкти господарювання використовуються власні джерела фінансування, але їх недостатньо для повноцінного розвитку» [16, с.119].

Інноваційний потенціал підприємств в глобальному бізнес-середовищі є ключовою складовою у його загальній характеристиці. Він поєднує у собі комплекс визначальних властивостей інноваційної діяльності та забезпечує здатність підприємств ефективно використовувати вплив динамічного зовнішнього середовища й внутрішніх можливостей. Це перетворює інноваційний потенціал на потужний інструмент ухвалення управлінських рішень у сфері інноваційної діяльності підприємства. Функціонування та розвиток українських підприємств як відкритих систем зумовлюється особливостями їх взаємодії із макро- та мікросередовищем.

Варто зауважити, що саме інновації є рушійною силою стратегічного просування сучасних підприємств у умовах непередбачуваних та швидких змін міжнародного бізнес-середовища. «Інновації дають поштовх підприємствам у розвитку, просуванні та закріпленні своїх позицій на ринку в стратегічній перспективі. Кожне підприємство має свої інноваційні переваги, які приваблюють інвесторів та споживачів, тому необхідно постійно займатися неприливним процесом інноваційності» [17, с.46].

Очевидно, що саме інновації мають прямий вплив на формування інвестиційної привабливості та формування міжнародної конкурентоздатності сучасних українських підприємств. Інноваційна діяльність підприємств базується на таких основних елементах, як проведення досліджень та створення разом із партнерами, зокрема дослідницькими установами, університетами, юридичними та фізичними особами новітніх продуктів, реєстрацію та патентування, комерціалізацію та захист прав на ноу-хау і винаходи, запровадження нових технологій у виробництві, використання франшиз.

Інновації не лише сприяють створенню нових товарів, послуг, технологій і виробничих процесів, а й забезпечують гармонійний розвиток економіки, суспільства, екології та політики. Країна, що робить ставку на інновації, отримує стратегічні конкурентні переваги у міжнародному бізнес-середовищі, підвищує інвестиційну привабливість, стає лідером у сфері технологій і маркетингу, а також надійним партнером для бізнесу. З практичної точки зору варто виділити дві групи факторів, що мають безпосередній вплив на здійснення інновацій, в контексті нарощення інвестиційної привабливості українських підприємств (рис. 1.3).

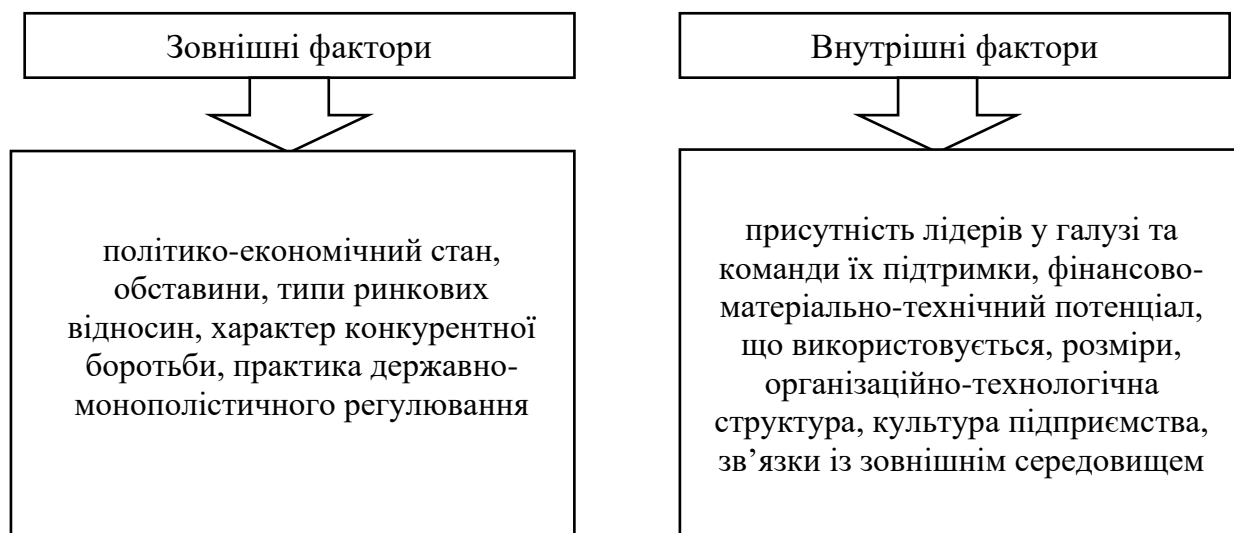

Рисунок 1.3 Фактори впливу на здійснення інноваційних процесів на сучасних підприємствах

Джерело: складено за: [13].

Отож, чинники зовнішнього впливу формуються за межами сучасних підприємств, однак мають суттєвий вплив на їх інноваційну активність та привабливість, їх слід об'єднати в наступні групи:

1. Економічні чинники:

- стан національної економіки, зокрема рівень ВВП, інфляція, платоспроможність населення:

- доступність фінансування: умови та доступ до кредитів, венчурні фонди та гранти для інноваційних проєктів;

2. Технологічні чинники:

- темпи технологічного розвитку, а саме швидкість та якість появи новітніх технологій;

- доступ до новітніх розробок, тобто співпраця з науково-дослідницькими установами, трансфер технологій;

3. Правові чинники:

- законодавча підтримка інновацій, через захист інтелектуальної власності, наявність пільг для інноваційних компаній;

- регуляторні обмеження: сертифікація нових продуктів, запровадження стандартів;

4. Соціальні чинники:

- рівень освіти населення, характеризується рівнем відповідної підготовки кадрів до інноваційного середовища;

- суспільне ставлення до інновацій, тобто готовність споживача сприймати нові продукти;

5. Політичні чинники:

- політичний стабільність в країні, зокрема мінімізація ризиків, що пов'язані з зміною урядів, війною;

- державна підтримка інновацій, а саме створення інноваційних технопарків, програм субсидіювання.

Внутрішні фактори, що визначають високу активність підприємств в інноваційних процесах, відзначаються тим, що підприємство може

безпосередньо впливати на власну інноваційну привабливість через формування стратегічних планів, удосконалення організаційної структури та розвиток матеріально-технічної бази. До даної групи факторів слід віднести:

1. Організаційні чинники:

- структура управління підприємством, зокрема можливість своєчасного ухвалення та прийняття управлінських рішень, наявність інноваційного менеджменту;

- корпоративна культура, а саме креативність персоналу, підтримка творчості, готовність до змін;

- рівень кваліфікація персоналу, залучення молодих талановитих кадрів, наявність висококваліфікованих кадрів;

2. Ресурсні чинники:

- обсяги фінансових ресурсів для фінансування досліджень та розробок

- матеріально-технічна база, передбачає можливість використання сучасного обладнання, співпраця з лабораторіями та випробувальними центрами;

- інформаційні ресурси, тобто доступ до досліджень, знань, трендів ринків як технологій, так товарів та послуг;

3. Стратегічні чинники:

- формування інноваційної стратегія для розвитку підприємства;

- мотиваційна система, зокрема, стимулювання та заохочення працівників до активної участі в інноваційних проектах.

Як бачимо, інноваційні зміни, як і будь-які інші перевтілення, обумовлені складною взаємодією та взаємозалежністю багатьох чинників. Вони виникають на перетині та у тісній взаємодії технологічного прогресу, соціальних потреб, економічних можливостей і культурних тенденцій. Кожен із цих чинників не діє ізольовано: зміни в одному аспекті викликають ланцюгову реакцію в інших, формуючи унікальні умови для появи нових ідей, підходів і рішень.

Інноваційно-активні компанії легше встановлюють міжнародні партнерства, долучаються до глобальних ланцюгів створення доданої вартості, а

також отримують доступ до новітніх знань та технологій. Це сприяє не лише зростанню конкретного підприємства, а й економіки країни загалом. Інноваційна діяльність виступає «мостом» між національним бізнесом і глобальним ринком. Активація інноваційної діяльності для українських підприємств є своєрідним драйвером для нарощення їх інвестиційної привабливості та критично важливим інструментом з точки зору розвитку економіки, нарощення міжнародної конкурентоспроможності та стійкого економічного зростання національної економіки. З теоретичної точки зору інноваційну діяльність, слід розглядати, як «діяльність, що направлена на пошук, розробку, впровадження результатів наукових досліджень в новий або удосконалений продукт, послугу або процес з подальшим їх розповсюдженням для отримання прибутку» [18, с.35].

Інноваційний розвиток підприємства трактується як новий якісний етап сталого розвитку його господарської діяльності, досягнутий шляхом упровадження інноваційних програм. Ці програми сприяють безперервному оновленню основного капіталу й виступають фундаментом інноваційної діяльності. Сучасний етап еволюції вітчизняних підприємств, пов'язаний з більшим фокусуванням на інноваціях. Саме, розвиток і зростання значущості інноваційного підприємництва є основною рисою та рушійною силою сучасних змін в українській економіці. Сучасні інноваційні підприємства стають важливим елементом структурної перебудови економіки, розвитку нових галузей, підвищення конкурентоспроможності національних компаній на світовому ринку. Вони сприяють не лише впровадженню нових технологій і вдосконаленню виробничих процесів, а й активізує процеси залучення інвестицій, створення нових робочих місць і підвищення загальної динаміки економічного зростання. В умовах нарощення та розширення впливу глобалізаційних процесів та технологічної революції саме інноваційні підприємства здебільшого визначають темпи модернізації країни, її здатність адаптуватися до викликів часу та формувати економіку знань. Варто виділити основні рушійні сили, які безпосередньо впливають на інвестування інноваційних проєктів (Рис. 1.4).

Рисунок 1.4 Рушійні сили інвестування в інновації

Джерело: складено автором

Слід наголосити, що розуміння та урахування даних чинників дозволяє сучасним підприємствам ефективніше залучати необхідні інвестиції та успішно реалізовувати інноваційні проєкти. Зокрема, глобальна конкуренція проявляється через постійний тиск зі сторони міжнародних конкурентів та спонукає підприємства інвестувати в інновації для збереження та покращення своїх ринкових позицій, швидкі темпи розвитку технологій вимагають від компаній постійного оновлення продуктів і процесів, що потребує відповідних інвестицій, еволюція потреб і очікувань споживачів стимулює підприємства впроваджувати інновації для задоволення нових вимог сучасного міжнародного ринку, сприятлива політика та стимули з боку держави заохочують підприємства до інвестування в інноваційні проєкти, легкий доступ до капіталу, через наявні кредитні ресурси та інвестиції, сприяють активізації інноваційної діяльності та нарощення інвестиційної привабливості підприємств.

«У сучасній парадигмі бізнес віддає перевагу інноваціям як шляху максимізації прибутку. Сучасне підприємство розглядають насамперед як інноваційне з точки зору: створення цінності; розробки інновацій; особливого виду людського капіталу; особливого середовища, де циркулюють знання» [19,

с.131]. Важливу роль у впровадженні інновацій відіграє забезпечення підприємства інвестиційними ресурсами, що є одним із головних джерел фінансування інноваційної діяльності. Інвестування в інновації є ключовим фактором забезпечення конкурентоспроможності та стійкого розвитку підприємств у сучасному динамічному бізнес-середовищі.

Таким чином, інновації являють собою складний процес формування, поширення та використання креативних ідей, що сприяють підвищенню ефективності діяльності підприємства нарощення її міжнародної конкурентоздатності у довгостроковій перспективі. Протягом свого життєвого циклу інновація проходить етапи трансформації, змінюючи свою форму й адаптуючись від початкової ідеї до впровадження у практику. Інновації виступають основною рушійною силою інвестиційної привабливості українських підприємств у міжнародному бізнес-середовищі. В умовах високої конкуренції саме здатність до постійного оновлення та розвитку визначає, які компанії стануть лідерами на міжнародних ринку. Для української економіки надзвичайно важливо підтримувати інноваційну активність вітчизняних підприємств через державні програми, приватні ініціативи та міжнародне співробітництво.

АНАЛІЗ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ВНУТРІШНЬОЕКОНОМІЧНИХ ВИКЛИКІВ

2.1. Аналіз та оцінка інвестиційної привабливості України в умовах глобальних та внутрішніх викликів

В умовах обмеженості власних фінансових ресурсів вітчизняних підприємств дедалі більшого значення набуває іноземне інвестування, з одного боку через швидкі темпи розвитку міжнародного бізнесу, а з іншого в тлі фінансової нестабільності в державі. Саме іноземний капітал у багатьох розвинених європейських країнах став рушієм активізації інвестиційних процесів у періоди економічного зростання та структурної трансформації.

Інвестиції є важливим чинником та ключовим інструментом у забезпеченні соціально-економічного розвитку країни. Зростання рівня інвестиційної активності, слід розглядати, як стратегічне завдання та основний пріоритет для всіх рівнях державного управління. «Іноземні інвестиції виступають вагомим чинником стимулювання економічного розвитку країни, сприяючи її інтеграції у глобальне бізнес-середовище та посиленню привабливості для потенційних інвесторів» [20].

Умови глобалізації, вільний рух капіталу та мобільність основних факторів виробництва суттєво впливають на нарощення конкурентоспроможності національної економіки країни, трансформацію внутрішніх економічних процесів. Практика успішних економічно розвинутих країн підтверджує постулат, що оперативна реакція на глобальні ринкові трансформації нарощує конкурентоздатність національної економіки та сприяє її економічному зростанню.

Очевидно, що в періоди світових економічних криз обсяги ПІІ, зазвичай, скорочуються, і це негативно впливає загалом на інвестиційну привабливість, як окремих суб'єктів господарювання, так і в цілому на всю національну економіку.

Репутація держави у міжнародному бізнес-середовищі є вирішальним фактором для залучення іноземного капіталу та формування інвестиційної привабливості. Одним із ключових завдань України в цьому контексті є формування стабільного та передбачуваного інвестиційного середовища. «Приплив іноземних інвестицій в економіку є однією з рушійних сил її розвитку, тому для України наявність і тенденція зростання іноземних довгострокових інвестицій в економіку є досить позитивним явищем і особливо актуальним в сучасних умовах» [21, с. 200].

Закордонні інвестори в переважній більшості орієнтуються на міжнародні експертні оцінки та рейтинги, досвід попередніх інвестиційних компаній при ухваленні рішень щодо здійснення вкладень.

Серед найавторитетніших міжнародних рейтингів, що відображають рівень економічного розвитку країн світу та оцінюють їхню інвестиційну привабливість, слід виокремити «International Business Compass, Investment Climate Survey, The Global Competitiveness Index, також рейтингові Institutional Investor, Euromoney, Moody's Investors Service, UNCTAD, Heritage Foundation, а також Business Environment Risk Intelligence (BERI)» [22, с. 41]. Ці джерела забезпечують комплексну оцінку ділового середовища, політичної стабільності, макроекономічних показників, інституційної спроможності та інших чинників, що визначають рівень довіри інвесторів і конкурентоспроможність національних економік в міжнародному бізнес-середовищі.

В Україні питаннями щодо формування та нарощення інвестиційної привабливості українських підприємств з 1999 року за підтримки Європейської Комісії опікується Європейська Бізнес Асоціація (ЕВА). ЕВА об'єднала більше дев'ятсот компаній, що дає підстави стверджувати, що це одна із найбільш масштабніших спільнот сучасного бізнесу, яка працює на теренах вітчизняного ринку товарів та послуг. Основні сфери діяльності ЕВА представлені на рис. 2.1.

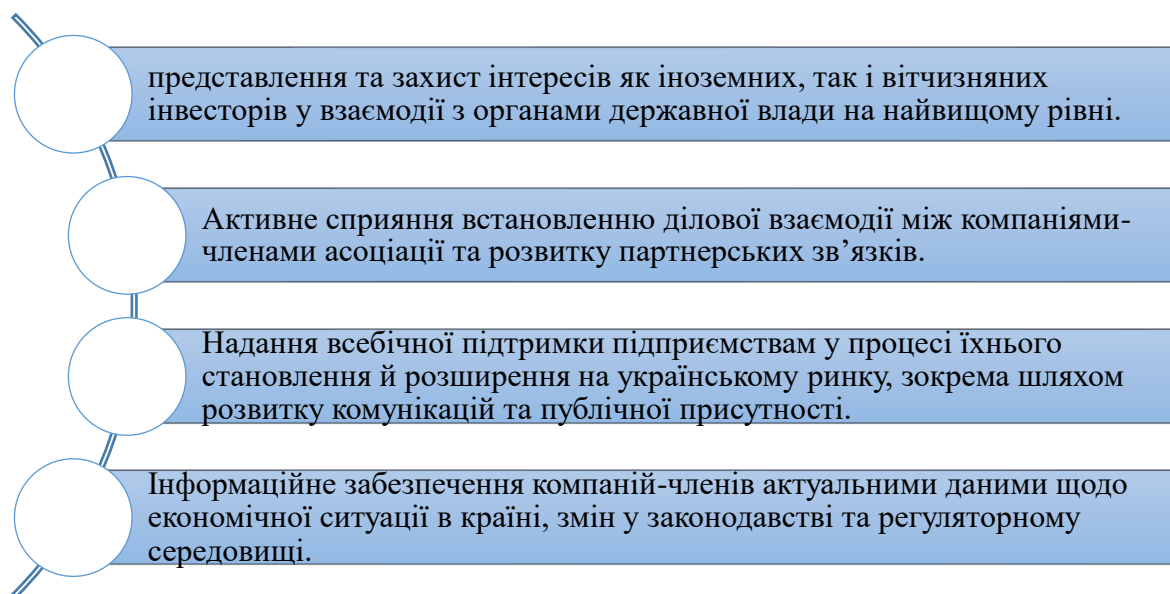

Рисунок 2.1 Активності та сфери діяльності Європейської Бізнес Асоціації
Джерело: складено за: [23].

Дослідження та оцінка індексів інвестиційної привабливості щодо українських підприємств в умовах змін зовнішнього середовища відображує настрої міжнародного бізнесу щодо поточного стану інвестиційного клімату країни. На рисунку 2.2 представлено значення Індексу інвестиційної привабливості за період з 2019 р. по 2024р.

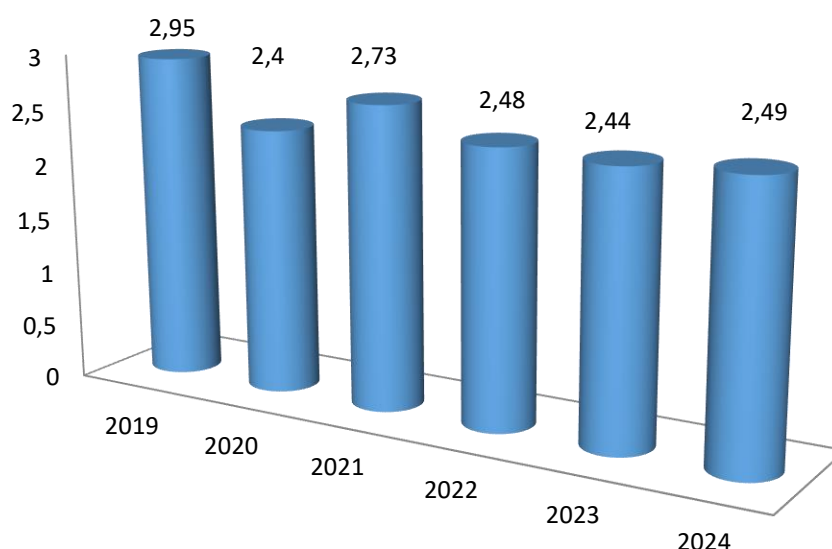

Рисунок 2.2 Динаміка Індексу інвестиційної привабливості України в рейтингу ЕВА за період 2019-2024 р.р.

Джерело: складено за: [24].

З рисунка бачимо, що за аналізований період Індекс інвестиційної привабливості України демонструє коливання з тенденцією до зниження в порівнянні з 2019 роком. Найвищим значення індексу було 2,95 у 2019 році, це засвідчую відносно високий рівень довіри бізнесу до інвестиційного клімату в країні. Однак, у 2020 році індекс суттєво знизився до 2,4, що, на наш погляд, пов'язано з глобальною економічною нестабільністю, спричиненою пандемією COVID-19. У 2021 році спостерігається певне покращення, як бачимо індекс інвестиційної привабливості зріс до 2,73, однак уже з 2022 року розпочинається поступове зниження: 2,48 у 2022 році та 2,44 у 2023 році. Це пояснюється насамперед, внутрішньополітичними та безпековими викликами, включаючи повномасштабне вторгнення росії у 2022 році, що суттєво вплинуло на економічну стабільність та інвестиційні ризики. Проте, у 2024 році показник дещо зріс до рівня 2,49, що на наше переконання, може свідчити про початок стабілізації бізнес-середовища та зростання обережного оптимізму серед інвесторів, в тому числі і іноземних.

Як бачимо, загальний рівень показника інвестиційної привабливості за період з 2023р. до 2024 р. досяг рівня 2020 року, коли у світі вирувала пандемія Covid-19. В умовах повномасштабної війни в нашій державі все ж таки продовжують працювати зарубіжні компанії та інвестувати в національну економіку. «У порівнянні з 2023 роком, за 2024 рік кількість компаній, що вже присутні на Українському ринку, зросла з 57 до 70 відсотків відповідно Проте слід відмітити, що показник керівників компаній, які вважають інвестиційний клімат України сприятливим, за цей рік знизився з 84 до 79 відсотків» [25].

Міжнародні спостерігачі засвідчують, що скепсис серед потенційних зарубіжних інвесторів в українську економіку послабився майже вдвічі, у порівнянні із 2023 роком. Це пояснюється тим, що іноземний інвестор має зиск внаслідок збільшення попиту на товари в державі. Зростання попиту спостерігається на тлі збільшення фінансової підтримки України з боку міжнародних партнерів.

Однак, в сучасних умовах, а саме через тривалі військові дії, постійні атаки на українську енергетичну систему та корупцію існує ряд проблем, які мають дуже негативний вплив на різні сфери суспільного життя, і найбільше це на показники розвитку національної економіки та можливості щодо формування та нарощення її інвестиційної привабливості. Очевидно, що в таких критичних умовах забезпечення економічного зростання має стати критично важливим та ключовим завданням для влади країни.

Збереження та розвиток інвестиційного потенціалу України є найбільш вирішальним та важливим для подолання усіх викликів, що сьогодні впливають через зовнішню нестабільність. «Експерти ЕВА оприлюднили статистику негативного впливу на інвестиційний клімат в Україні. Відповідно до опитувань, 12 відсотків компаній помітили значне поліпшення умов для інвестування, 39 відсотків не відчували жодних змін за останній рік і ще 49 відсотків відмітили певне погіршення умов для інвестицій. Більше того, 49 відсотків респондентів очікують, що занепад інвестиційного клімату в Україні продовжиться і в наступному році» [26].

Також, варто відмітити, що рівень інвестиційної привабливості до вітчизняних підприємства, проявляє небагато позитивних тенденцій. Насамперед, опитані інвестори, які готові здійснювати свої інвестиційні вкладання в українські підприємства, спираються на факт надання для України статусу кандидата на вступ до ЄС, «транзитний безвіз» з ЄС та скасування квот і мит на вітчизняний експорт.

Відзначимо, що українська економіка володіє значним інвестиційним потенціалом, оскільки має заможні природні ресурси та вигідне географічне положення, сприятливі кліматичні умови та родючі ґрунти, високий рівень НДР у багатьох сферах науки і техніки. Окрім того, інвестиційна привабливість українських підприємств для закордонних інвесторів є базується на наявності кваліфікованої та дешевої робочої сили. Однак, попри всі ці переваги, загальний стан інвестиційної привабливості, на сьогоднішній день, лишається вкрай ризикований та незадовільний.

Інвестиційний клімат української економіки має низку, як позитивних, так і негативних факторів, що представлені на рис. 2.3.

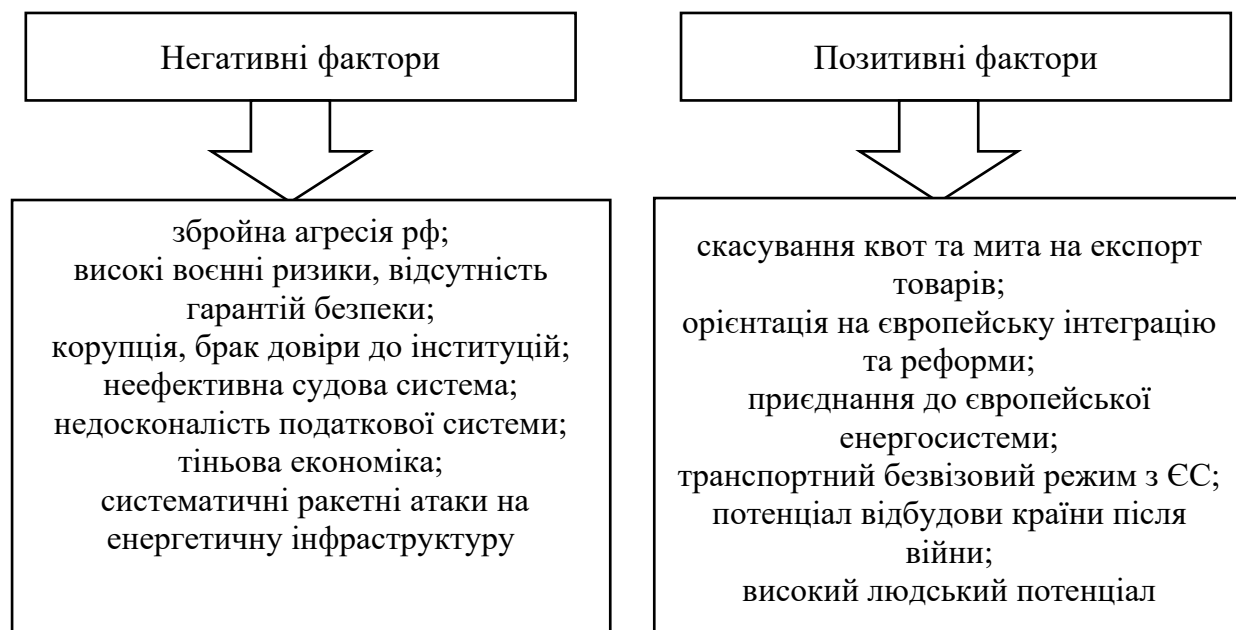

Рисунок 2.3 Ключові фактори інвестиційної привабливості України

Джерело: складено автором

Як, бачимо, умовно ключові фактори, що впливають на інвестиційну привабливість українських підприємств розділено на негативні та позитивні, зокрема, негативні включають збройну агресію, воєнні ризики, корупцію, недосконалість судової та податкової систем, серед позитивних слід виділити, інтеграційні процеси з ЄС, а саме скасування мит, транспортний безвіз, приєднання до європейської енергосистеми, що сприяють відкритості ринку та покращенню інвестиційного середовища.

Отже, в умовах обмеженості внутрішніх ресурсів та високій економічній нестабільності міжнародна інвестиційна діяльність набуває особливого значення для соціально-економічного розвитку нашої держави. Іноземний інвестиційний капітал стає основною рушійною силою модернізації українських підприємства, за для їх інтеграції у міжнародне бізнес-середовище. Однак, індекс інвестиційної привабливості показує зниження довіри зарубіжних інвесторів, через воєнні дії, політичну нестабільність та корупцію. Проте, спостерігається незначні

відновлення інтересу зі сторони іноземного інвестора, що пояснюється міжнародною підтримкою та перспективами євроінтеграції.

2.2. Оцінка інвестиційної привабливості національної економіки в контексті міжнародного бізнес-середовища

Аналіз світового досвіду господарювання засвідчує той факт, що ключовою умовою успішного запровадження реформ і економічного зростання країни є формування інвестиційної привабливості сучасних підприємств, залучення та раціональне використання прямих іноземних інвестицій. Саме вони виступають важливим джерелом ресурсів для динамічного розвитку економіки та подолання кризових явищ.

У сучасних умовах особливо актуальним та гострим питанням є використання іноземного інвестиційного капіталу саме тих секторів національної економіки, які мають стратегічне значення для країни та перебувають у стані занепаду. Варто відмітити, що інвестиційна діяльність в таких галузях зможе сприяти стабілізації економічної ситуації в країні та зменшенню соціальної напруги. Найчастіше в такому кризовому становищі перебувають виробники товарів першої необхідності й повсякденного вжитку. Це обумовлено не лише прагненням вітчизняних підприємств задовольнити потреби населення, а й необхідністю імпортозаміщення, що дозволяє зекономити валютні ресурси, які витрачаються на імпорт чи закупівлю сировини.

Однак, реальна економічна ситуація в Україні та рівень залучення ПІІ створюють серйозні перешкоди для підвищення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств в міжнародному бізнес-середовищі. Існуючі обсяги інвестицій не забезпечують умов для сталого економічного зростання та навіть для підтримки наявного виробничого потенціалу. На інвестиційну привабливість впливають не лише макроекономічні показники, а й чинники бізнес-середовища:

ступінь державного втручання, рівень корупції та правова стабільність. «Україна має певний ступінь привабливості для іноземних інвесторів, вона не знаходиться осторонь світових процесів, є достатньо інтегрованою у світове господарство, однак порушення макростабільності, недовіра до судів, корупція, політичні катаклізми, повномасштабна війна з РФ має свій відголос в Україні і є реальними перешкодами для іноземних інвестицій» [27, с.20].

Потенціал розвитку іноземного інвестування в Україні здебільшого залежить від наявної бази накопиченого капіталу. Зміни в інвестиційному кліматі найкраще ілюструє динаміка надходжень прямих іноземних інвестицій, які виступають показником рівня довіри інвесторів до країни. Водночас, інтерес закордонних інвесторів до українського ринку залишається низьким. Статистика ПІІ в економіку України за 2015-2024 рр. подана в Табл. 2.1.

Таблиця 2.1. – Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2015 по 2024 рр.

(млн.дол.США)

Рік	ПІІ в Україну		Індекс динаміки %	ПІІ з України		Індекс динаміки %	Сальдо	
							млн.дол США	%
2015	-458		100	-51		100	-407	
2016	3810	+4268	-111,7	16	+67	-45,9	+3794	1032,2
2017	3692	-118	-831,9	8	-8	-31,4	+3684	-2,9
2018	4455	+763	96,9	-5	-13	50,0	+4460	+21,1
2019	5860	+1405	120,7	648	+653	-62,5	+5212	+16,9
2020	-868	-6728	131,5	82	-566	-12960,0	-950	-118,2
2021	6687	+7555	14,8	-198	-280	12,7	+6885	+ 824,7
2022	1152	-5535	-770,4	529	727	-241,5	+623	-91,0
2023	4247	3095	17,2	42	-487	-267,5	+4205	575,0
2024	3329	-918	-78,4	-162	-204	-385,7	+3491	-17,0

Джерело: складено за: [28].

Як бачимо, інформація про обсяги інвестування за аналізований період показує про значні коливання, що пояснюється відсутністю чіткої довгострокової концепції щодо формування інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств.

За аналізований період обсяги ПІІ в Україну характеризуються високою волатильністю. У 2015 році спостерігався чистий відтік іноземного капіталу (–458 млн. дол. США), що було обумовлено економічною кризою, політичною нестабільністю та збройним конфліктом на Сході України. З 2016 року почалося поступове відновлення: у 2016–2019 роках обсяги ПІІ зросли, що свідчить про покращення інвестиційного клімату та довіри з боку іноземних інвесторів. Найбільший приріст був зафіксований у 2021 році – 6687 млн. дол., після падіння внаслідок пандемії COVID-19 у 2020 році (–868 млн. дол.). Однак, повномасштабне вторгнення РФ знову знизило обсяги ПІІ до 1152 млн. дол. Незважаючи на це, у 2023 році обсяг знову виріс до 4247 млн. дол., що свідчить про часткове відновлення. У 2024 році темпи залучення інвестицій сповільнилися.

Щодо ситуації з інвестиціями з України за аналізований період, то вони традиційно мають значно нижчі обсяги. У 2015–2017 роках ці обсяги залишались незначними. У 2019 році спостерігався значний стрибок – 648 млн. дол., що може бути наслідком лібералізації валютного ринку та активізації українського бізнесу за кордоном. Пандемія та повномасштабна війна різко змінили ситуацію: у 2020–2021 роках знову переважав відтік інвестицій з країни. У 2022 році ПІІ з України зросли до 529 млн. дол., проте у 2023 знову зменшились до 42 млн., а у 2024 спостерігається від’ємне значення (–162 млн.), що вказує на повернення до політики капітального контролю або посилення ризиків.

Аналіз динаміки прямих іноземних інвестицій за 2015–2024 роки свідчить, що інвестиційна привабливість вітчизняних підприємств є нестабільною та значною мірою залежить від зовнішньополітичних умов, воєнної ситуації та макроекономічної стабільності. Загалом позитивне сальдо інвестицій свідчить про те, що українські підприємства зберігають потенціал для інвестиційної привабливості в умовах розвитку міжнародного бізнес-середовища, проте для її реалізації потрібні стабільність, безпека та сприятливий бізнес-клімат.

В Україні залучення іноземних інвестицій традиційно відіграє ключову роль у розвитку національної економіки та слугує важливим показником стану

підприємницького середовища. У зв'язку з цим актуальним є вивчення інвестиційної активності в розрізі економічних видів діяльності. Розглянемо обсяги та структуру прямих іноземних інвестицій за галузевим принципом з 2021 року по 2024 рік (Додаток А).

Таблиця 2.2. – Прямі іноземні інвестиції в Україну за видами економічної діяльності за період 2021-2024р.р. (млн. дол. США)

Види економічної діяльності	Роки			
	2021	2022	2023	2024
Сільське, лісове та рибне господарство	1127,8	378,3	130,6	-5,5
у % до підсумку	15,41	67,93	2,91	-0,15
Промисловість	4032,5	-1655,4	688,7	819,3
у % до підсумку	55,18	-298,2	15,35	24,61
Будівництво	74,1	-166,0	14,1	-32,3
у % до підсумку	1,02	-29,81	0,31	-0,97
Послуги	1931,2	1980,4	3598,8	2505,3
у % до підсумку	26,38	355,61	80,25	75,25
Нерозподілено за видом економічної діяльності	147,2	24,9	52,5	42,1
у % до підсумку	2,01	4,47	1,18	1,26
Всього	7320,0	562,2	4484,7	3328,9

Джерело: складено за: [29].

Як бачимо, у 2021 році в Україну надійшло 7320 млн. дол. США ПІІ – це найбільший показник за аналізований період. У 2022 році, через повномасштабну війну, обсяг інвестицій обвалився до 562,2 млн., але вже у 2023 році відбулося часткове відновлення (4484,7 млн.), яке у 2024 році дещо сповільнилося (3328,9 млн.).

Графічне представлення аналітичних даних, що наведені в таблиці 2.2 представимо на рис. 2.4.

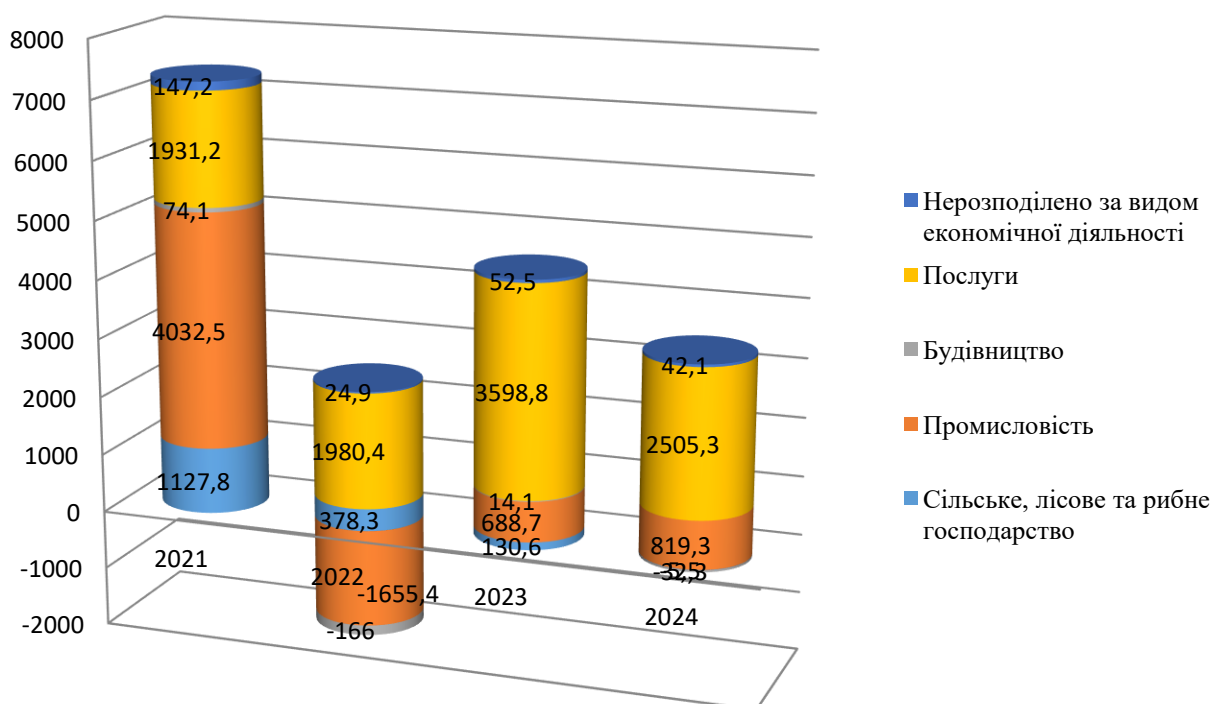

Рисунок 2.4 Обсяги прямих іноземних інвестицій в Україну за видами економічної діяльності за період 2021-2024р.р. (млн. дол. США)

Аналіз даних рисунка 2.4 показує, що у 2021–2024 роках структура та динаміка прямих іноземних інвестицій в Україну зазнали суттєвих змін, обумовлених зовнішніми шоками, насамперед – війною. Однак, окремі сектори української економіки демонстрували стійкість і привабливість для інвесторів. Сектори-лідери за обсягами інвестицій – це сектор послуг, який стабільно залишається найпривабливішим для іноземних інвесторів та забезпечуючи основний приплив ПІ у 2023–2024 роках, також промисловість у 2021 році отримала найбільше інвестицій, але в 2022 році стала головним джерелом відтоку капіталу. Однак у наступні роки спостерігалось поступове відновлення. Антикризовий спад стався у 2022 році, як бачимо відбувся різкий обвал інвестиційної активності, зокрема масовий відтік капіталу з промисловості, що зумовило загальний негативний баланс ПІ в економіці. Проте, у 2023–2024 роках розпочалось поступове відновлення інвестицій, перш за все в сектори послуг та промисловості. Це свідчить про збереження стратегічної

зацікавленості інвесторів у ключових напрямках економіки України. Інші види економічної діяльності залишаються менш інвестиційно привабливими, однак також потребують ретельного аналізу, зокрема сільське, лісове та рибне господарство отримувало помірні інвестиції з позитивною динамікою в останні роки, будівництво залишалося найменш привабливим для інвесторів, але не випадало з поля інтересу, нерозподілені інвестиції мали незначну роль і могли свідчити про неідентифіковані напрямки вкладень.

Отже, статистики залучення ПІІ в Україну за останнє десятиліття засвідчує значний ступінь коливань інвестиційних потоків, що зумовлено насамперед нестабільністю зовнішньоекономічного оточення, політичною невизначеністю та військовими загрозами. Незважаючи на окремі позитивні знаки відновлення після кризових періодів, рівень інвестиційної привабливості національних підприємств в міжнародному бізнес-середовищі залишається недостатнім задля забезпечення сталого економічного зростання. Структура ПІІ свідчить про зосередження іноземного капіталу у сфері послуг та промисловості, які є ключовими для функціонування економіки та мають стратегічне значення. Разом з тим інвестиційна активність у сільському господарстві й будівництві є нестабільною та залежною від зовнішніх потрясінь. Така ситуація вимагає активізації державної політики у сфері стимулювання інвестицій, формування прозорого та передбачуваного бізнес-середовища, а також гарантування безпеки для закордонних інвесторів.

2.3. Аналіз та оцінка нормативно-правового регулювання й макроекономічних факторів інвестиційної привабливості України

Сьогодні залучення інвестицій сприяє розвитку національних економік, запровадженню новітніх технологій, оновленню та модернізації зношених ОВФ, створенню додаткових робочих місць та інших важливих складників, що сприятимуть розвитку галузей, регіонів та цілої країни. Лібералізація економіки, нарощення конкурентоспроможності національного товаровиробника, завоюванню довіри на міжнародному ринку, участь у МПП та міжнародному фінансовому обміні зумовлюють потребу у створенні умов для залучення ПІІ.

У сучасних умовах трансформації глобальної економіки та активного формування нових центрів інвестиційного тяжіння надзвичайно важливого значення набуває забезпечення належного забезпечення відповідного законодавчого регулювання інвестиційної привабливості. Для України, яка нині стала на шлях євроінтеграції та відбудови економіки в умовах воєнного стану, створення прозорого, передбачуваного та сприятливого нормативно-правового середовища є одним із ключових факторів активізації, як іноземних, так і внутрішніх інвестицій.

Інвестиційна привабливість українських підприємств у міжнародному бізнес-середовищі формується під впливом ряду чинників, серед яких законодавче регулювання відіграє чи не найважливішу роль. Слід відмітити, що нормативно-законодавча база визначає рамкові умови функціонування та діяльність інвесторів, надає гарантії капіталу, регламентує податкові та адміністративні механізми стимулювання, а також формує довіру до державних інституцій. Для ефективної інтеграції у міжнародне бізнес-середовище, українське законодавство у сфері інвестицій має бути узгодженим із нормами ЄС, вимогами міжнародних організацій, а саме OECD та загальноприйнятими стандартами прозорості й правової безпеки.

Розуміння основних інструментів нормативного регулювання того, як воно впливає на зовнішньоекономічну та інвестиційну діяльність, у забезпеченні ефективного дотримання нормативних вимог є важливим для аналізу формування інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств. Крім того, нормативно-правова база здійснення інвестиційної діяльності та формування інвестиційної

привабливості у міжнародному бізнес-середовищі визначена українськими законами та міжнародними угодами. Вивчення та аналіз базових правових актів, що регулюють інвестиційну діяльність, а також взаємозв'язку між міжнародними угодами й національним законодавством і правовими наслідками спорів у цій сфері, дає цінне розуміння складності функціонування в міжнародному бізнес-середовищі. «Для українських підприємств, що функціонують у складному зовнішньому середовищі, забезпечення інвестиційної привабливості стає пріоритетним завданням. Водночас, нормативно-правове регулювання значною мірою визначає можливості інтеграції національного бізнесу в міжнародний інвестиційний простір» [30].

Слід усвідомлювати, що інвестиційні вкладення у вітчизняну економіку є дуже бажаними для українських підприємств, і саме від впевненості зарубіжних інвесторів в контексті отримання прибутків від своїх інвестицій, залежать кількість інвесторів та обсяги інвестицій. Для забезпечення сприятливого та стабільного інвестиційного режиму держава встановлює державні гарантії захисту інвестицій. Нормативна та правова база, яка регламентує інвестиційну діяльність в Україні, представлена «законами та постановами Кабінету Міністрів. До основних актів відносяться: Закони «Про інвестиційну діяльність», «Про режим іноземного інвестування», «Про захист іноземних інвестицій на Україні», «Про зовнішньоекономічну діяльність»; та Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про порядок державної реєстрації договорів про спільну діяльність за участю іноземного інвестора» та інші» [31]. Для забезпечення сприятливого та стабільного інвестиційного режиму держава встановлює державні гарантії захисту інвестицій.

Загальні положення базових нормативно-правових актів державного регулювання, які здатні сформувавши та забезпечити інвестиційну привабливість українських підприємств представлено на рисунку 2.5.

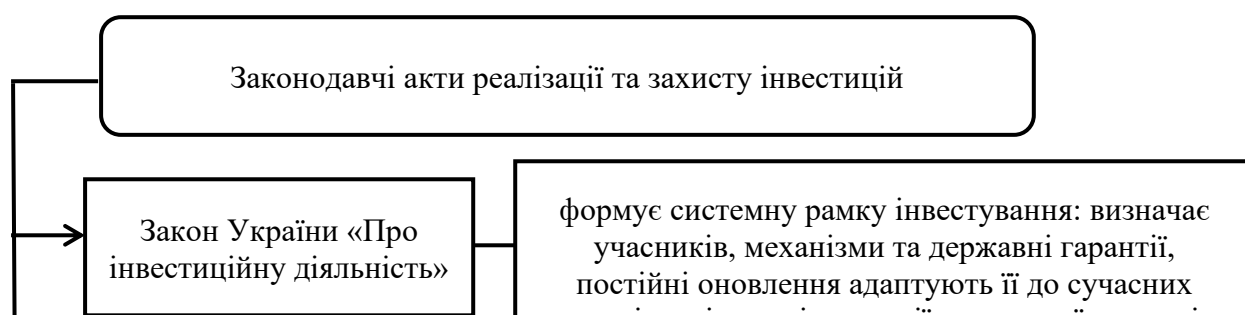

Рисунок 2.5 Характеристика основних нормативно-правових актів державного регулювання інвестиційної діяльності в Україні

Джерело: складено за: [32-36].

Рисунок демонструє, що в Україні на рівні державного регулювання створена цілісна законодавча база щодо залучення, стимулювання та захисту інвестицій, яка включає загальні рамки, податкові стимули, спеціальні режими для іноземних інвесторів, а також інструменти державно-приватної взаємодії.

Окрім нормативно-правової бази з точки зору забезпечення інвестиційної привабливості вітчизняних підприємств, держава повинна зосередити увагу на комплексі ключових факторів та основних критеріях, що суттєво можуть впливати на поліпшення інвестиційного клімату. Адже саме він є одним з основних детермінантів, що впливають на обсяги залучених інвестиційного капіталу за умов поглиблення міжнародних економічних відносин. Адже саме

він є одним із головних детермінантів обсягів залучення капіталу. Зростання обсягів іноземних інвестицій безпосередньо призводить до економічного зростання, що позитивно позначається на добробуті населення. У цьому контексті формування сприятливих умов для інвесторів є одним із першочергових завдань державної політики.

Слід зауважити, що перш ніж ухвалити рішення щодо вкладення коштів, інвестори аналізують об'єкт інвестування, з точки зору отримання потенційних доходів. На наш погляд, доцільно звернути увагу на макроекономічні показники країни. А саме, темпи зростання ВВП, як базового індикатор, який характеризує економічний стан країни з точки зору її інвестиційної привабливості. Потенційні інвестори також аналізують, такі макроекономічні параметри, як рівень державного боргу, інфляції, платіжний баланс та темпи зростання ВВП.

Динаміка ВВП демонструє, наскільки ефективно країна використовує свої ресурси та чи має потенціал для довготривалого зростання (Таблиця 2.3).

Таблиця 2.3. – Динаміка ВВП України за 2020-2024р.р.

Рік	Обсяг ВВП, млн грн.	Абсолютний приріст, млн грн.	Темп зростання, %
2020	4194102	-	-
2021	5459574	+1265472	+30,17
2022	5191028	- 268546	-4,9
2023	6537825	+1346797	+25,94
2024	7658659	+1120834	+17,1

Джерело: складено за [37]

Аналіз таблиці показує, що українська економіка має здатність до швидкого відновлення після кризових подій, навіть у надзвичайно складних умовах. Незважаючи на шоківі потрясіння через повномасштабне вторгнення у 2022 році, бачимо подальше зростання ВВП у 2023–2024 роках, що свідчить про ефективну державну політику, підтримку бізнесу та активність внутрішнього ринку. Темпи зростання ВВП є важливим показником інвестиційної привабливості українських підприємств, варто зауважити, що позитивна динаміка формує довіру іноземних інвесторів. Задля забезпечення стійкого

розвитку, на наш погляд, доцільно було б підтримувати макроекономічну стабільність, забезпечувати прогнозованість державної регуляторної політики та створювати сприятливе бізнес середовище.

Аналіз змін показників ВВП за 2020–2024р.р. дозволив оцінити загальні тенденції економічного зростання в Україні, однак для більш повного уявлення про макроекономічну ситуації та фінансову стійкість держави, доцільно розглянути ще один важливий індикатор – це валовий зовнішній борг країни.

Динаміку валового зовнішнього боргу України за період 2020–2024 років, що дозволить оцінити, наскільки боргове навантаження корелює з економічним зростанням і чи є воно загрозою чи резервом для економіки представлено в таблиці 2.4.

Таблиця 2.4. – Динаміка зовнішнього валового боргу України
за 2019-2023р.р.

Рік	Обсяг зовнішнього боргу, млн.дол.	Абсолютний приріст, млн.дол.	Темп зростання, %
2020	125 690	–	–
2021	129 711	+4021	+3.2
2022	131 998	+2287	+1.8
2023	161 533	+29535	+22.4
2024	180639	+19106	+11,8

Джерело: складено за [38]

Дані таблиці 2.4 показують, що впродовж 2020–2024 років валовий зовнішній борг нашої країни демонструє стійку тенденцію до зростання. Якщо у 2020–2022 роках приріст був помірним і становив +3,2% та +1,8% відповідно, то в 2023 році спостерігається різке збільшення боргу на 22,4%, насамперед, очевидно, це пов'язано з активним залученням зовнішнього фінансування у відповідь на наслідки повномасштабної війни. У 2024 році динаміка залишилася позитивною і становить +11,8%, однак зниженою в порівнянні з попереднім роком, що свідчить про певну стабілізацію темпів запозичень. Загалом, слід наголосити, що зростання зовнішнього боргу, з одного боку відображає високу

залежність національної економіки країни від зовнішньої підтримки та запозичень, але з іншого підтверджує наявність довіри міжнародних партнерів щодо платоспроможності держави.

Отже, інвестиційна привабливість українських підприємств в міжнародному бізнес-середовищі формується під впливом комплексу взаємопов'язаних факторів, серед яких важливу роль відіграє ефективне нормативно-правове регулювання з боку держави. Зокрема, створення прозорого, стабільного та передбачуваного інвестиційного середовища є необхідною передумовою для залучення як іноземних, так і національних капіталовкладень.

Динаміки ВВП впродовж останніх п'яти років підтверджує здатність української економіки до адаптації та відновлення, навіть в умовах серйозних кризових викликів. Водночас динаміка зовнішнього боргу демонструє зростаючу залежність економіки від міжнародної фінансової допомоги. Таким чином, для забезпечення стійкого економічного зростання та інтеграції у міжнародне бізнес-середовище, Україна, як держава має зосередитися на зміцненні правової бази, підтримці макроекономічної стабільності та ефективному управлінні борговими зобов'язаннями.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

У процесі нашого дослідження, щодо вивчення теоретичних засад та практичних аспектів формування та забезпечення інвестиційної привабливості українських підприємств в умовах міжнародного бізнес-середовища було встановлено, що залучення іноземних інвестицій у вітчизняну економіку є найбільш необхідною умовою задля нарощення міжнародної конкурентоспроможності українських підприємств, також ключовим фактором стабільного економічного зростання, посилення позицій українських підприємств у міжнародному бізнесі.

У дипломній роботі було визначено, що саме інвестиційна привабливість сучасних підприємств є базовим та ключовим чинником забезпечення і гарантування їх конкурентоспроможності, сталого розвитку в умовах міжнародного бізнес-середовища. Вона відображає здатність підприємства залучати інвестиції через поєднання таких основних характеристик, як фінансові, економічні, правові та організаційні. Формування інвестиційної привабливості підприємства передбачає урахування, як внутрішніх чинників, зокрема ефективність управління, можливість отримувати додатковий прибуток, інноваційна діяльність, так і зовнішніх, а саме економічна ситуація та стабільність, інституційне середовище, гарантування та підтримка з боку держави. У сучасних турбулентних умовах основними важелями формування інвестиційної привабливості українських підприємств є їх адаптивність до ризиків, прозорість у своїй виробничо-господарській діяльності та орієнтація на довгострокове партнерство з зарубіжними та вітчизняними інвесторами. Системне розуміння економічної сутності та основних складових інвестиційної привабливості дозволяє потенційним інвесторам ефективно оцінювати перспективи підприємств як об'єктів інвестування.

Інновації є ключовим чинником формування інвестиційної привабливості українських підприємств у міжнародному бізнес-середовищі; результатом інтелектуальної та практичної діяльності людини, що здатні змінював навколишній світ. Саме інновації гарантують та забезпечують підвищення конкурентоспроможності, як окремих підприємств, так загалом національної економіки на міжнародних ринках товарів і послуг. Активна участь підприємств в інноваційних процесах відкриває їм доступ до нових ринків збуту та джерел фінансування, сприяє ефективному та раціональному використанню ресурсів, адаптації їх до глобальних викликів. Інноваційна активність підприємств певною мірою залежить, як від внутрішніх управлінських рішень, так і від впливу зовнішнього середовища, що обумовлює необхідність комплексного підходу до формування інноваційної стратегії розвитку. В умовах сьогодення реалізація інновацій значною мірою залежать від інноваційної політики держави, яка

ґрунтується на прозорих та ефективних механізмах залучення інвестицій, в томі числі зарубіжних, а також на формуванні сприятливого інвестиційного бізнес-середовища, що здатне забезпечувати належні умови для розвитку інноваційної діяльності та нарощення економічної ефективності функціонування українських підприємств.

Проведений аналіз стану інвестиційної привабливості українських підприємств в міжнародному бізнес-середовищі свідчить про складну та суперечливу ситуацію у зв'язку із зовнішніми загрозами та внутрішніми проблемами. Незважаючи на високий потенціал вітчизняної економіки, а саме географічне розташування, значні природні ресурси, відносно дешеву робочу силу та високий науково-технічний потенціал, загальний показник довіри зарубіжних інвесторів є буде низьким, насамперед це пояснюється воєнними діями на території нашої держави, політичною нестабільністю, недосконалістю інституційного середовища та корупцією.

Індекс інвестиційної привабливості за аналізований період з 2019 року по 2024 рік демонструє нестійку динаміку з тенденцією до зниження, що чітко корелює із погіршенням безпекової та економічної ситуації в країні. Однак, спостерігається незначний інтерес іноземного бізнесу, зокрема і через підтримку з боку міжнародних партнерів, надання країні статусу кандидата на вступ до ЄС, скасування митних обмежень та інші інтеграційні зрушення.

Слід зауважити, що за таких складних та нестабільних умов надважливим завданням держави є формування стабільного, прозорого та передбачуваного інвестиційного клімату, що максимально буде орієнтований на зміцнення правової системи, боротьбу з корупцією та зниження ризиків для інвестиційного капіталу. Відновлення довіри до української економічної системи та українських підприємств є критично важливим для забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку, оновлення та модернізації уже існуючої виробничої бази та використання інноваційного потенціалу, інтеграції національних підприємств у міжнародне бізнес-середовище.

Аналіз інвестиційна привабливість національних підприємств показав, що український бізнес є вкрай чутливим до зовнішніх шоків, воєнної загрози, політичної та макроекономічної нестабільності. Динаміка ПІІ за період 2015-2024 років вказує на високий рівень ризиків, відсутність сталих темпів до економічного зростання, а також непередбачуваність інвестиційного клімату. Проте, українська економіка зберігає потенціал для залучення закордонних інвестицій, про що свідчить позитивне сальдо ПІІ та відновлення капіталовкладень у 2023 році після значного спаду у 2022 році.

Нині, найбільш привабливим для інвесторів є сектор послуг, який забезпечив основну частину інвестицій у 2023-2024 роках, тоді як промисловість, попри тимчасовий відтік капіталу у 2022 році, демонструє ознаки стабілізації та відновлення. Сільське господарство та будівництво характеризуються нестабільністю залучення ПІІ, що свідчить про потребу у вдосконаленні державної політики щодо стимулювання інвестицій у ці галузі.

Загалом, формування привабливого інвестиційного бізнес-середовища потребує комплексного підходу, через такі заходи, як посилення правової визначеності, боротьби з корупцією, забезпечення макроекономічної стабільності та безпеки, особливо в умовах воєнного стану. Лише за умови формування довгострокової та послідовної інвестиційної політики можливо забезпечити системне зростання інвестиційного капіталу в українські підприємства в контексті глобальної інтеграції та міжнародної конкуренції.

Проведений аналіз формування та забезпечення інвестиційної привабливості українських підприємств у міжнародному бізнес-середовищі показав, що саме обсяги залучення зарубіжного інвестиційного капіталу значною мірою залежить, як від рівня державного нормативно-правового регулювання, так і від макроекономічних чинників. Саме формування сприятливого інституційного середовища, яке здатне забезпечити гарантії прав іноземному інвестору, прозорість процедур та адаптація до європейських цінностей та стандартів, є найвагомими та критично важливим для формування позитивного інвестиційного іміджу держави у міжнародному бізнес-середовищі.

Законодавча та нормативна база України, незважаючи на значні існуючі недоліки та критику, вже на сьогоднішній день охоплює основні та ключові напрями сприяння в контексті нарощення обсягів інвестування, однак вимагає подальшої та більшої гармонізації з міжнародними нормами.

З точки зору макроекономічної складової, то позитивна динаміка обсягів ВВП у 2023–2024 роках показує здатність української економіки до відновлення, що надає позитивні сигнали стабільності для потенційних іноземних інвесторів. Стрімкі зростання обсягів зовнішнього боргу України вказують на певну вразливість фінансово-кредитної системи, що в свою чергу зумовлює високу залежність від зовнішніх джерел фінансування. Очевидно, що така ситуація, вимагає виваженої та збалансованої державної політики, з точки зору управління борговими ризиками та забезпечення макроекономічної рівноваги.

Отже, підвищення інвестиційної привабливості українських підприємств у міжнародному бізнес-середовищі можливе лише за умови комплексного підходу, а саме через удосконалення правового середовища, забезпечення економічної стабільності та підвищення довіри іноземних партнерів шляхом прозорого, прогнозованого та ефективного державного управління.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Погребняк А.Ю., Лопатюк В.С. Оцінка інвестиційної привабливості підприємства. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інститут»* № 26, 2023. С. 79-83. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.26.2023.287411> (дата звернення: 15.09.2024).
2. Plakhotnikova L.O., & Bulakh T.M. (2021). Особливості забезпечення інвестиційної привабливості підприємства. *Статистика України*, 92(1), 26-33. URL: [https://doi.org/10.31767/su.1\(92\)2021.01.03](https://doi.org/10.31767/su.1(92)2021.01.03) (дата звернення: 15.09.2024).
3. Калашникова Г.О. Інвестиційне забезпечення розвитку аграрного сектору

України. Дисертація 051 «Економіка». Київ. 2023. 293с. URL: https://nubip.edu.ua/sites/default/files/u145/dis_kalashnikova.pdf (дата звернення: 16.09.2024).

4. Китайчук, Т. (2023). Інвестиційна привабливість: теоретичний аналіз та впливові фактори. *Економіка та суспільство*, (54). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-54-65> (дата звернення: 16.09.2024).

5. Аранчій Д.С., Гончаренко С.А. Інвестиційна привабливість підприємств: сутність, фактори впливу та оцінка існуючих методик аналізу. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/3.2/59.pdf> (дата звернення: 16.09.2024).

6. Доценко І. Модель оцінки інвестиційної привабливості підприємства / І. Доценко, Л. Матвійчук // *Modeling the development of the economic systems*. 2021. № 2. Р. 6-11.

7. Нікольчук, Ю.М., Лопатовська О.О. Інвестиційна привабливість України: основні тенденції, проблеми та ключові вектори вирішення. *Innovation and Sustainability*. № 1. 2023. С.164–175.

8. Тітенко З., & Ліснічук В. (2024). Теоретичні основи визначення інвестиційної привабливості аграрних підприємств. *Економіка та суспільство*, (59). DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-59-37> (дата звернення: 16.09.2024).

9. Матюшенко І.Ю. Міжнародний інвестиційний менеджмент: навчальний посібник. Харків : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 520 с.

10. Гребенюк Н.О. Інвестиційна привабливість: сутність та засоби покращення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2020. № 12. С. 12–17.

11. Маслак О.І., Таловер В.А. Комплексна оцінка інвестиційної привабливості країни. *Економічний форум*. 2021. № 3. С. 51–59.

12. Заяць О.І., Стеблак Д.М., Пачкал К.Є. Інвестиційна привабливість підприємства в міжнародному бізнесі. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Випуск 49. 2023. С. 41-44. DOI:

<https://doi.org/10.32782/2413-9971/2023-49-7> (дата звернення: 20.10.2024).

13. Гончаров Ю.В., Неговська Ю.М. Чинники формування інвестиційної привабливості економіки на макро- та мікрорівнях. *Актуальні проблеми економіки*. № 2 (236), лютий 2021. С.34-39. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2022/02/2.21_topic_Goncharov-Y.V.-Negovskaya-J.N.-34-39.pdf (дата звернення: 20.10.2024).

14. Колещук О.Я. Інноваційність як чинник впливу на формування технологічних укладів. *Проблеми системного підходу в економіці*. Випуск №4(72), 2019. С. 108-113. DOI: <https://doi.org/10.32782/2520-2200/2019-4-16> (дата звернення: 20.10.2024).

15. Інноваційний розвиток підприємства. Підручник / за заг. ред. д-р. екон. наук, проф. Микитюка П. П. Тернопіль : ЗУНУ, 2023. 320 с.

16. Шендерівська Л.П., Гук О.В. Статистичне дослідження інноваційно-інвестиційної активності підприємств. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*: зб. тез доп. III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 08 груд. 2022 р. – Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2022. С. 119-120.

17. Колещук О.Я. Стратегічне управління інноваційністю підприємств. Дисертація. Економічні науки. Львів. 2020. 555с. URL: https://old.lpnu.ua/sites/default/files/dissertation/2020/16361/dysertaciya_koleshchuk.pdf (дата звернення: 21.11.2024).

18. Косовець Г. Інноваційна діяльність в Україні: сучасні тенденції. *Проблеми та перспективи розвитку інноваційної діяльності в Україні: виклики воєнного часу*: тези доп. XIV Міжнар. бізнес-форуму (Київ, 23.03. 2023 р.) / відп. ред. А. А. Мазаракі. – Київ : Держ.торг.-екон. ун-т, 2023. 197 с. С. 35-43. URL: <https://knute.edu.ua/file/MzEyMQ==/ed3426146432ea2f6837c04fe0c85b86.pdf> (дата звернення: 21.11.2024).

19. Небаба Н. О., Чимшир Г. В. Інноваційна діяльність підприємств малого бізнесу: теоретичні засади дослідження та особливості здійснення. *Вісник Хмельницького національного університету*, 2020, № 4, Том 3. С. 130-136. URL: http://biblio.umsf.dp.ua/jspui/bitstream/123456789/6193/1/VHNU_2020_04.pdf

(дата звернення: 21.11.2024).

20. Михайленко О.Г., Красникова Н.А. Вплив іноземних інвестицій на розвиток економіки України в умовах глобалізації. *Ефективна економіка*. 2020. № 7. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8046> (дата звернення: 10.01.2025).

21. Тимошенко Н., Вишнеvsька А. Аналіз інвестиційної привабливості економіки України. *Бізнес, інновації, менеджмент: проблеми та перспективи*. 2023. URL: <https://ela.kpi.ua/server/api/core/bitstreams/4daf46c2-6602-47b1-973d-a126524e1512/content> (дата звернення: 10.01.2025).

22. Галазюк Н.М. Оцінка стану інвестиційного середовища України через призму міжнародного рейтингування. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Науковий журнал ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» Том1 №19. 2023. С. 38-46.* URL: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/handle/123456789/17236> (дата звернення: 11.01.2025).

23. Європейська Бізнес Асоціація. URL: <https://latifundist.com/kompanii/837-evropejskaya-biznes-assotsiatsiya> (дата звернення: 11.01.2025).

24. Інвестиційний індекс. European Business Association. 2022. URL: <https://eba.com.ua/research/doslidzhennya-ta-analyyka> (дата звернення: 11.01.2025).

25. Інвестиційний клімат України 2024: аналіз, перспективи, прогнози. URL: <https://inventure.com.ua/uk/analytics/formula/investicijnij-klimat-ukrayini-2024:-analiz-perspektivi-prognozi> (дата звернення: 11.01.2025).

26. В Україні покращився інвестиційний клімат: індекс ЄБА зріс. URL: <https://epravda.com.ua/news/2024/11/05/721454/> (дата звернення: 15.01.2025).

27. Баула О.В., Лютак О.М. Напрями підвищення інституційної ефективності вітчизняної політики залучення іноземних інвестицій у сфери бізнес-діяльності. *Актуальні проблеми економіки*. 2019. №8(218). С.16-27. / URL: https://eco-science.net/archive/2019/APE-08-2019/8.19_topic_Baula%20O.pdf (дата звернення: 15.01.2025).

28. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 16.01.2025).

29. National Bank of Ukraine. Direct investments in Ukraine: transactions by instruments (annual data). URL: https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwidqZHNu6EAxUshf0HHasgDUUQFnoECA4QAQ&url=https%3A%2F%2Fbank.gov.ua%2Ffiles%2FES%2FFDI_Lf_y.xlsx&usg=AOvVaw2eCQqweGJim6zzqo-nfJS_&opi=89978449 (дата звернення: 16.01.2025).

30. Кузьміна О., & Ярошенко К. (2023). Інвестиційна привабливість України: оцінка та перспективні напрямки активізації. *Економіка та суспільство*, (49). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-49-38> (дата звернення: 16.01.2025).

31. Міністерство юстиції. URL: https://minjust.gov.ua/m/str_40069 (дата звернення: 20.01.2025).

32. Закон України «Про інвестиційну діяльність» від 18.09.1991 № 1560-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12> (дата звернення: 20.01.2025).

33. Закон України «Про режим іноземного інвестування» від 19.03.1996 № 93/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/93/96-вр> (дата звернення: 20.01.2025).

34. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17> (дата звернення: 20.01.2025).

35. Закон України «Про державно-приватне партнерство» від 01.07.2010 № 2404-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17> (дата звернення: 20.01.2025).

36. Закон України «Про індустриальні парки» від 21.06.2012 № 5018-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17> (дата звернення: 20.01.2025).

37. Валовий внутрішній продукт (ВВП) в Україні 2024. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/gdp/> (дата звернення: 10.02.2025)

38. Валовий зовнішній борг України. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/foreigndebt/> (дата звернення: 10.02.2025)

ДОДАТКИ